

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-06-03
Besvaras senast
2021-06-18

Till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:805 Ett projekt för att rädda ask och alm

Den 28 april röstade riksdagen igenom ett tillkännagivande till regeringen. Regeringen ska nu ge ett uppdrag till en myndighet eller ett forskningsinstitut att ta fram och genomföra ett växtförädlingsprojekt som ska ge våra vilda almar resistens mot almsjukan och våra askar resistens mot askskottsjukan, med syftet att rädda de här två trädarterna från utrotning.

Detta är ett angeläget projekt eftersom det står helt klart att den hittillsvarande metoden, att såga ned sjuka träd, inte kommer att rädda arterna utan endast fördröja det oundvikliga försvinnandet. De två trädarterna hyser också ett hundratal andra arter som är beroende av trädens existens. Det gör att projektet är en oerhört effektiv miljöåtgärd, även om de totala kostnaderna troligen kan komma att ligga på cirka 200 miljoner kronor.

Regeringen måste nu engagera sig för att projektet ska fungera som det är tänkt och arterna kunna räddas. Endast ett statligt uppdrag, till en kraftfull aktör, med ett tydligt slutmål att rädda arterna kommer att kunna lyckas.

Arbetet bör följa två parallella spår. Ett spår handlar om att utveckla resistensanlag och att se till att representativa kloner får dessa anlag, direkt eller indirekt, genom inkorsning. Det andra spåret handlar om att korsade de inhemska träden med sådana träd som uppvisar resistens. Det kan i askens fall förhoppningsvis handla om kloner som Skogforsk har samlat in, och i almens fall kan det handla om asiatisk alm.

Följande arbete bör göras och flera åtgärder bör startas mer eller mindre samtidigt: Insamling av geografiskt representativa kloner med tillräckligt bred genetisk bas, förädling av resistensanlag för effektiv resistens i fält, inklusive funktionstest, parallellt med detta, en korsning med resistent asiatiska almar och resistent askkloner och upprepade återkorsningar till inhemska alm respektive ask. Därefter inkorsningar i befintliga bestånd, troligen på plats, utplantering av resistent träd på ett biologiskt relevant sätt, fördröjningsåtgärder (såsom trädvaccinering) för att hålla nyckelbestånd av alm och ask vid liv och andra åtgärder för att se till att det hundratal arter som är beroende av ask och alm inte hinner dö ut innan projektets slutförande.

En aktör måste få ett uppdrag att hålla ihop alla bitar som behövs ända fram till slutmålet, som kan ligga så långt fram som 15 år från i dag.

Med tanke på den långa tidsrymden för projektet och att särskilt almen är akut hotad bör flera olika resistensanlag tas fram, och där bör även genomredigering användas. Det är tekniker som kan ta fram resistensanlag som innebär en punktmutation utan att ändra andra delar av genomet. Processen kan relativt lätt upprepas för att modifiera flera insamlade kloner. Den nuvarande gentekniklagstiftningen kan dock innebära ett hinder för den slutliga utplanteringen av genomredigerade växter. Därför är det synnerligen viktigt att regeringen arbetar aktivt för att den uppdatering av gentekniklagstiftningen som EU-kommissionen har aviserat verkligen blir av.

Även om det är glädjande att Sveaskog själva, veckan före kammarens omröstning, initierade ett projekt för att bidra till att rädda trädarterna kan regeringen inte luta sig mot det. Det är ett litet projekt och är inte inriktat på växtförädling av resistensanlag mot svampsjukdomarna. Egeninitierade projekt har heller ingen säker kontinuitet. Regeringen kan inte heller hoppas på att det nya skogsskadecentrumet ska ta sig an frågan. För det första måste ett tydligt uppdrag med ett tydligt slutmål utgå från regeringen. För det andra har skogsskadecentrumet en annan profil, att döma av regeringens kommunikation, och saknar tillräcklig budget för att genomföra uppdraget samtidigt med andra projekt. Uppgiften är komplex och kräver uthållighet och flexibilitet på ett sätt som endast ett statligt uppdrag med ett tydligt slutmål skulle ge. Regeringen måste ta en tydlig ledarroll.

Ett slikt projekt borde ha startats tidigare eftersom särskilt almen är akut hotad. Projektet kommer även att löpa över lång tid, kanske mer än 15 år, innan det är färdigt. Därför är det mycket viktigt att projektet kommer igång så fort som möjligt.

För att uppfylla tillkännagivandet måste alltså regeringen initiera ett nytt projekt och finansiera det i höstens budget. En rimlig budget första åren är 15–20 miljoner kronor per år. Projektet bör vara lite framtungt eftersom de olika alternativen skapas i början av projektet.

Med anledning av detta vill jag fråga miljö- och klimatminister Per Bolund:

1. Kommer ministern att se till att starta ett projekt, i enlighet med riksdagens tillkännagivande, som verkligen kan rädda alm och ask?

2. Hur mycket kommer regeringen att anslå till projektet i årets höstbudget?
3. Kommer regeringen att arbeta aktivt för att modernisera gentekniklagstiftningen?

.....
Staffan Eklöf (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander